

Právo, 24.7.2009

Premiér ošklivě překrucuje skutečnost

Václav Hořejší

Pan premiér Jan Fischer ve svém článku píše: „V letech 2005–2009 získala Akademie věd ČR z rozpočtu celkem 18,25 mld. korun, přičemž vysoké školy ve stejném období dostaly pouze 12,7 mld. korun. A výsledky? Například článků v prestižních světových časopisech publikovali vědci z akademie věd pouze 37 % z celkového počtu článků tuzemských autorů.“

Proč je tato argumentace falešná? Za prvé – premiérem uváděná částka pro vysoké školy byla ve skutečnosti o 7 miliard vyšší. Za druhé – tato částka zahrnuje pouze prostředky z rozpočtové kapitoly „na výzkum“.

Zatímco pro Akademii věd (AV) jsou tyto prostředky jediným zdrojem institucionálního financování (platí se z nich velká většina mezd, provoz, opravy a údržba budov aj.), vysoké školy dostávají navíc ještě několikanásobně vyšší částky z jiné kapsy státního rozpočtu (ministerstvo školství) – „na výuku“. Jen v roce 2007 dostaly takto vysoké školy ještě skoro 20 miliard korun, tedy celkem pouze v tomto roce přes 24 miliard institucionálních dotací od státu. Ve stejném roce dostala AV celkem 4,7 miliardy.

Většina z těch výukových peněz se na vysokých školách určitě využívá v souvislosti s výukou, ale je zcela evidentní, že peníze „na výuku“ a „na výzkum“ se na fakultách do značné míry „míchají“ – oddělit je zcela čistě totiž vlastně vůbec nelze.

Nezanedbatelná část „výukových“ peněz (nejméně čtvrtina) se tedy de facto použije současně i na podporu výzkumu – hlavně na mzdy pedagogů-badatelů a na provozní náklady budov (topení, údržba). Je to tak úplně v pořádku, protože výzkum (přinejmenším v podobě diplomových a disertačních prací) je samozřejmě součástí vysokoškolské výuky.

Takže kdyby vláda v nějaké krizové situaci všem zcela zrušila onu institucionální dotaci „na výzkum“, kolegové na fakultách by aspoň dostávali většinu svých mezd, v jejich budovách by se topilo a kromě výuky by mohli nadále pracovat na svých grantových projektech (financovaných samozřejmě nezávisle – „účelově“ – na tom institucionálním přidělu).

Pokud by ovšem onu institucionální dotaci na výzkum nedostaly ústavy AV, nemohli by jejich pracovníci dělat skoro nic – nedostávali by většinu mezd (kromě těch „grantových“), v budovách by se netopilo a nešel by tam proud. Takže by v podstatě nemohli využívat ani ty grantové prostředky na výzkum, které by jim zůstaly, a nemohli by o takové prostředky ani soutěžit. Je tedy logické, že ta institucionální dotace „na výzkum“ musí být u ústavů AV o něco vyšší, protože se z ní platí i to, co se na fakultách a resortních ústavech pokryje z jiných zdrojů státního rozpočtu.

To, co říkám, naprosto není namířeno proti našim kolegům na vysokých školách – jde jen o to, aby byly věci uvedeny na pravou míru. Byl bych velmi rád, kdyby se neustále zpochybňovaná a zamlžovaná skutečnost, že AV na rozdíl od VŠ má jen jediný zdroj institucionálního financování, konečně uznala jako jasný a zásadně důležitý fakt.

Závěrem bych ale chtěl zmínit to vůbec nejdůležitější, co pan premiér zamlčuje. Ve vládním návrhu rozpočtu nejde o přesun peněz od AV k vysokým školám, ale o to, že do roku 2012 se má postupně přelít několik miliard z oblasti základního výzkumu (Akademie věd) do velmi neprůhledné „černé díry“ průmyslového vývoje a inovací, tedy do přímé podpory soukromých podniků z veřejných prostředků.

Snahy některých politiků rozeštvát v této souvislosti badatele z Akademie a z vysokých škol jsou jen trikem k odlákání pozornosti.